נר של חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי: ואמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום מאי דכתיב והבור רק אין בו מים ממשמע שנא' והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו: אמר רבה נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח והיכא מנח ליה רב אחא בריה דרבא אמר מימין רב שמואל מדפתי אמר משמאל והילכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין: אמר רב יהודה אמר רב אסי (אמר רב) אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי וכי נר קדושה יש בה מתקיף לה רב יוסף וכי דם קדושה יש בו דתניא ושפך וכסה במה ששפך יכסה שלא יכסנו ברגל שלא יהו מצות בזויות עליו ה"נ שלא יהו מצות בזויות עליו: בעו מיניה מרבי יהושע בן לוי מהו להסתפק מנויי סוכה כל שבעה א"ל הרי אמרו אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה אמר רב יוסף מריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא סוכה תניא חנוכה לא תניא דתניא סככה כהלכתה ועיטרה בקרמים ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים אפרסקין שקדים ורמונים ופרכילי ענבים ועטרות של שבלים יינות (של) שמנים וסלתות אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו אלא אמר רב יוסף אבוהון דכולהו דם: איתמר רב אמר אין מדליקין מנר לנר ושמואל אמר מדליקין רב אמר אין מתירין ציצית מבגד לבגד ושמואל אמר מתירין מבגד לבגד רב אמר אין הלכה כרבי שמעון בגרירה ושמואל אמר הלכה כרבי שמעון בגרירה אמר אביי כל מילי דמר עביד כרב לבר מהני תלת דעביד כשמואל מדליקין מנר לנר ומתירין מבגד לבגד והלכה כרבי שמעון בגרירה דתניא רבי שמעון אומר גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ יתיב ההוא מרבנן קמיה דרב אדא בר אהבה ויתיב וקאמר טעמא דרב משום ביזוי מצוה אמר להו לא תציתו ליה טעמיה דרב משום דקא מכחיש מצוה מאי בינייהו איכא בינייהו דקא מדליק משרגא לשרגא מ"ד משום ביזוי מצוה משרגא לשרגא מדליק מ"ד משום אכחושי מצוה משרגא לשרגא נמי אסור מתיב רב אויא [א] סלע של

מעשר

פסולה. דלא שלטא בה עינא למעלה מכ' אמה וליכא פרסומי ניסא: **כסוכה וכמבוי.** דתנן בהו בהדיא בעירובין ומסכת סוכה דפסילי: **מצוה להניחה.** במבוי או בחצר בטפח הסמוך לפתח שאם ירחיקנו להלן מן הפתח אינו ניכר שבעה"ב הניחו שם: **מימין.** כשנכנס לביתו לימין: **מזוזה.** קי"ל דבימין דכתיב ביתך דרך ביאתך וכי עקר איניש כרעיה דימינא עקר ברישא: **להרצות.** למנות: **כמה ששפך.** בידו ששפך בה ולא ברגלו: **נויי סוכה.** פירות שתולין בה לנוי: **מריה דאברהם.** לשון תמיה הוא: **תלי.** סוכה דתניא בברייתא בהדיא כדמפרש ואזיל: **בדלא תניא.** בנר חנוכה דמימרא דרב אסי הוא ואינו ברייתא: **ועטרה בקרמים.** פארה ביריעות של צבעים שקורין אובריי"ן: **התנה עליהן.** במס' ביצה (דף ל:) אוקימנא באומר איני בודל מהן כל בין השמשות של קידוש יו"ט דלשון דלא חל עלייהו קדושה כלל אבל תנאי אחר אינו מועיל: **אבוהון דכולהו.** שילמדו כולן ממנו: **דם.** כיסוי הדם דנפקא לן מקרא ושפך וכסה ומפרש בה טעמא שלא יהיו מצות בזויות עליו: **מנר לנר.** דחנוכה כדמפרש טעמא לקמיה: **מתירין.** להטיל ציצית מטלית ישן לטלית חדש. ובמנחות מפרש טעמא דמאן דאסר: **הלכ' כר"ש.** דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואע"ג דקעביד חריץ והוי תולדה דחורש או בונה. ומשום דהילכתא כרב באיסורי בכוליה הש"ס בר מהני תלת נקטינהו גבי הדדי: **כל מילי דמר.** רבה בר נחמני: **לעשות חריץ** גרסינן: **טעמא דרב.** מנר לנר משום בזוי מצוה שמדליק קיסם שאינו מן המצוה מנר של מצוה וממנו מדליק השאר: **אכחושי.** דמיחזי כמאן דשקיל נהורא ושואב קצת מלחלוחית שמנו: **משרגא לשרגא.** מביא נר אצל נר ושתיהן של מצוה ולא בקיסם:

מעשר

נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי. וא"ת הוה ליה למימר ימעט כמו גבי מבוי דאמר התם מבוי דרבנן תני תקנתא וליכא למימר דנקט פסולה משום דבעי למימר כסוכה שהיא מן התורה אי נמי לא רצה להאריך יכבנה וימעטנה ויחזור וידליקנ' דלמעטה ולהניחה כמו שהיא דולקת אי אפשר כדמוכח לקמן: **אסור** להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט האחרון. והא דשרי אתרוג ביו"ט האחרון טפי מסוכה מפרש בפרק לולב וערבה (סוכה מו:) משום דסוכה בספק שביעי ספק שמיני יתובי יתבינן ואי מתרמי ליה סעודה בין השמשות אכיל ליה התם והואיל ואיתקצי בין השמשות איתקצי כוליה יומא של ספק ח' וט' אבל אתרוג אינו ניטל בספק ז' וח' ולא איתסר בספק שמיני (א) אלא משום דאיתקצי בין השמשות של ז' ואע"פ דבין השמשות של ח' נמי אסור משום שהוא ספק יום הואיל ולא אסור אלא משום ספק יום וספק לילה לא איתקצי בכך כולי יומא מידי דהוה אבילה שנולדה בזה דמותרת בזה אע"פ דבין השמשות אסור משום ספק יום וספק לילה: **סוכה** תניא. משמע דטעמא דנויי סוכה משום ביזוי מצוה וקשה לר"י בפרק בירה (לקמן דף מה. ושם) משמע דטעמא משום מיגו דאיתקצי למצותה ותירץ דצריכי לתרווייהו דמשום דאיתקצי למצותה לא הוה אסרינן בתוכו של מועד דלא שייך מוקצה אלא (בנפל) בשבת וביו"ט ומשום ביזוי מצוה לא הוה אסרינן להו היכא דנפלו אבל השתא דאמרי' דאיתקצי וביזוי מצוה אסרינן אפילו נפלו ואפי' בחוה"מ א) וקשה לר"י כיון דנויי סוכה אסורין משום ביזוי א"כ מאי פריך בביצה בפ' המביא (דף ל: ושם) מנויי סוכה אעצי סוכה דקאמר וסוכת החג לא מהני בה תנאה והתני' סככה כהלכתה כו' ומאי קושיא דילמא עצי סוכה לא מהני ביה תנאה דמקרא נפקא כדדריש התם מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל חג הסוכות ז' ימים וגו' ודרשה גמורה היא כדמוכח בפ"ק דסוכה (דף ט. ושם) דב"ש פסלי מהאי קרא סוכה ישנה וב"ה מכשירין דההוא מיבעי ליה לעצי סוכה שאסורין כל שבעה אבל נויי סוכה דלא אסירי אלא משום ביזוי מהני בהו תנאה ועוד בפרק בירה (לקמן דף מה.) משמע בהדיא דעצי סוכה לא אסור אלא משום דאיתקצאי למצותה ב) והשיב ר"ת דבין נויי סוכה ובין עצי סוכה היתרים על הכשר סוכה לא אסירי אלא משום ביזוי או משום הואיל והוקצה למצותו ולא אסירי מקרא אלא דווקא כדי הכשר סוכה והמקשה דפריך בביצה (דף ל:) מנויי סוכה אעצי סוכה לא ידע שיש חילוק בין יותר מכדי הכשר סוכה לכדי הכשר סוכה ומשני כאומר איני בודל מהם כל בה"ש דלא חיילא קדושה על נויי סוכה וכן על עצים היתרין על הכשר סוכה מהני בה תנאה אבל עצי סוכה כדי הכשר חיילא קדושה עלייהו על כרחו דבר תורה כל שבעה ולא מהני תנאה והא דקאמר התם ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו ופריך למימרא דמהני בה תנאה כו' ומשני סיפא אתאן לסוכה דעלמא ובתר הכי פריך וסוכת החג לא מהני בה תנאה והתניא סככה כו' לא בעי לשנויי הכל לפי תנאו על יתרות מכדי הכשר סוכה דהכל לפי תנאו משמע בכל הסוכה: **אבוהון** דכולהו דם. הא דלא קאמר אבוהון דכולהו עצי סוכה דנפקי מקרא כדאמר בריש המביא בביצה (דף ל: ושם) אומר ר"י משום דמעצי סוכה לא הוה ילפינן דשאני סוכה דבמסתפק מהן איכא ביטול מצוה אבל בנויי סוכה ובהרצאת מעות לאור נר חנוכה ליכא ביטול מצוה: **רב** אמר אין מתירין מבגד לבגד. לא מבעיא אי חובת טלית הוא דאסור אלא אפילו חובת גברא הוא נמי אסור כדאשכחן במזוזה דנענש אותו שנטלה בבבא מציעא בסוף פרק השואל (דף קב.) אף על גב דחובת הדר היא ושמואל אמר מתירין אע"ג דשמואל גופי' סבר ד)דחובת טלית היא אפ"ה מתירין כיון שעושהו לצורך בגד אחר וגבי מזוזה שנענש שמא לא היה בדעתו להניח בבית אחר א"נ מזוזה שאני שעשויה להציל מן המזיקין ואע"ג דלכ"ע אין מתירין שלא להניח בבגד אחר אין קשה מה שנהגו להתיר ציצית מטליתות של מתים דדווקא בטלית של חי שהוא בר חיובא אין מתירין: **כל** מילי דמר עביד כרב. קושיא דפ"ק דכתובות (ד' ו) שם כתובה:

ולי

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ד מהל' חנוכה הל' ו סמג עשין ה טוש"ע א"ח סי' תרעא סעיף ו:

כג ב ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

כד ד מיי' שם הל' ו סמג שם טוש"ע א"ח סי' תרעג סעיף א:

כה ה מיי' פ"ו מהל' סוכה הל' טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרלח סעיף ב:

כו ו טוש"ע א"ח סימן תרעג סעיף ד:

כז ז מיי' פ"ד מהלכות חנוכה הל' ט סמג עשין ה טוש"ע א"ח סי' תרעד סעיף א:

כח ח מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' יב סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' טו סעיף א:

כט ט מיי' פ"א מהל' שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלז סעיף א:

◆

לעזי רש"י

אובריי"ן. בדים מקושטים בעבודות צבעוניות.

◆

תוס' ישנים

א) אי נמי טעמא דהוקצה למצותו נ"מ דלפיכך אפי' ביו"ט האחרון משום דאתקצי בה"ש דלטעמא דביזוי ליכא א"נ הכל אחד מתקצי למצותו משום ביזוי מצוה:

ב) פי' ר"ת נראה דזהק דלא הו"ל למימר כאומר איני בודל כי אלא בהדיא התם בהכשר סוכה ומיהו נראה דלאצטריך לנויי כאומר איני בודל דתנאי אחר לא מהני בהו משום ביזוי מצוה אבל בשהוא אומר איני בודל לא חייל עלייהו קדושה כלל וליכא ביזוי:

◆

רבינו חננאל

ואסיקנא נר חנוכה למעלה מעשרים אמה פסולה כמבוי וכסוכה, ומצוה להניחה מבחוץ בתוך י' טפחים, בטפח הסמוך לפתח בצד שמאל, כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, דרך ביאתו לביתו. ואסור להרצות מעות כנגד נר של חנוכה שלא יהו מצות בזויות עליו, כמו הדם דאמר רחמנא ושפך וכסה שלא יכסנו ברגל וכו', וכן סככה כהלכתה כו', אמר רב יוסף אבוהון דכולהו דם, פי' כל המצות מן הדם לומדות שלא יהו מצות בזויות עליו. תניא בכ"ה בכסליו חנוכה המניא יומי דלא למספד, שכשנכנסו גוים להיכל טימאו כל שמן שבמקדש וכשגברו כו'. אתמר רב אמר אין מתירין ציצית מבגד לבגד, כלומר מזו הטלית ומטילין לטלית אחרת וכו'. אין מדליקין מנר של חנוכה נר אחר, ואין הלכה כרבי שמעון בגרירה. רבה בר נחמני לעולם היה עושה כרב בר מהני תלת דעביד כשמואל דהוה שרי להתיר ציצית מבגד לבגד, ולהדליק מנר של חנוכה נר אחר של חנוכה, והילכתא כר"ש דאמר גורר אדם מיטה כסא וספסל, ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ.

מסורת הש"ס

א) מגילה ג., ב) [בשאלתות פ' וישלח פי' טו איתא ימיני], ג) [בה"ג ליתא וכן משמע מלשון רש"י ד"ה תלי], ד) חולין פו., ה) [עירובין עה:] כתובות ג. ב"ב קלד., ו) לקמן מה. ביצה ל: סוכה י. [תוספתא סוכה פ"א], ז) מנחות מא:, ח) שם לקמן מ. פסחים קא., ט) לקמן כט: מו: [פסחים קא.] ביצה כג: [מנחות מא:] [תוספתא ביצה פ"ב], י) [תוספתא דמעשר שני רפ"א], כ) [דף כ.], ל) [דף כ.], מ) [דברים ו], נ) [יומא יא.], ס) [דף מה: ע"ש רש"י ד"ה דילמא], ע) [כתובות מט:], פ) [ועי' תוס' עירובין ב. ד"ה סוכה ותוס' סוכה ב. ד"ה דאורייתא], צ) ר"ל לא איתסר בכה"ש של ח' וט' אלא משום דאתקצי בכה"ש של ז' וח' ורש"ל גורס ולא איתסר בשמיני משום דאתקצי כו' בכה"ש של ז' נמי אסור, ק) אולי צ"ל דנויי, ר) [מנחות מא.].

◆

תורה אור השלם

1 וַיִּקָּחֻהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם: בראשית לז כד

2 וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר: ויקרא יז יג

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אסור וכו' ולא איתסר בספק שביעי ושמיני אלא וכו' של ז' וח' ואע"ג דבין השמשות של ח' וט' נמי אסור:

◆

גליון הש"ס

גמרא אמר אביי כל מילי דמר. עיין לקמן דף מו ע"א תוספות ד"ה דעבדא ובעירובין דף מג ע"ב תוספות ד"ה לא תיתא:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' (סלע של) תא"מ:

◆

מוסף רש"י

שהניחה למעלה מעשרים אמה. לא חזו לה אינשי ולא מפרסם ניסא ולאו לפרסומי ניסא נעיץ (ב"ק סב:). מאי דכתיב והבור רק. משום דרב תנחום אמריה נקט לה הכא גבי שמעתתא דרב תנחום (חגיגה ג: ע"י"ש). אבל נחשים ועקרבים יש בו. לא היה ריק אלא ממים (שם). מריה דאברהם. לשבע (רשב"ם ב"ב קלד:). סככה כהלכתה. לסוכה (לקמן מה.). ועיטרה. יפה (ביצה ל:). בקרמים. כגון בגדי צבעונים שקורין אובריי"ש (לקמן שם וביצה שם וסוכה י.). ובסדינין המצויירין. לבנים של פשתן (ביצה שם) שאורגן בולטת כגון מעשה רוקם או מעשה אורג שקורין גלינפקי"ש (סוכה שם). אפרסקין. פירסקי"ש בלע"ז (לקמן שם). יינות שמנים וסלתות. ניתנין בכוסות של זכוכית לנוי (שם ושם).